

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z HISTORII**

POZIOM PODSTAWOWY

CZERWIEC 2012

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 28 stron (zadania 1 – 37). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania:100**

MHI-P1_1P-123

Zadanie 1. (2 pkt)

Na podstawie reliefu pochodzącego ze starożytnej świątyni wykonaj polecenie.

[w:] Oxford. *Wielka historia świata*, t. III, Warszawa 2005, s. 118.

Wymień dwa elementy świadczące o tym, że zaprezentowany relief jest przykładem sztuki starożytnego Egiptu.

- .....
- .....

Zadanie 2. (2 pkt)

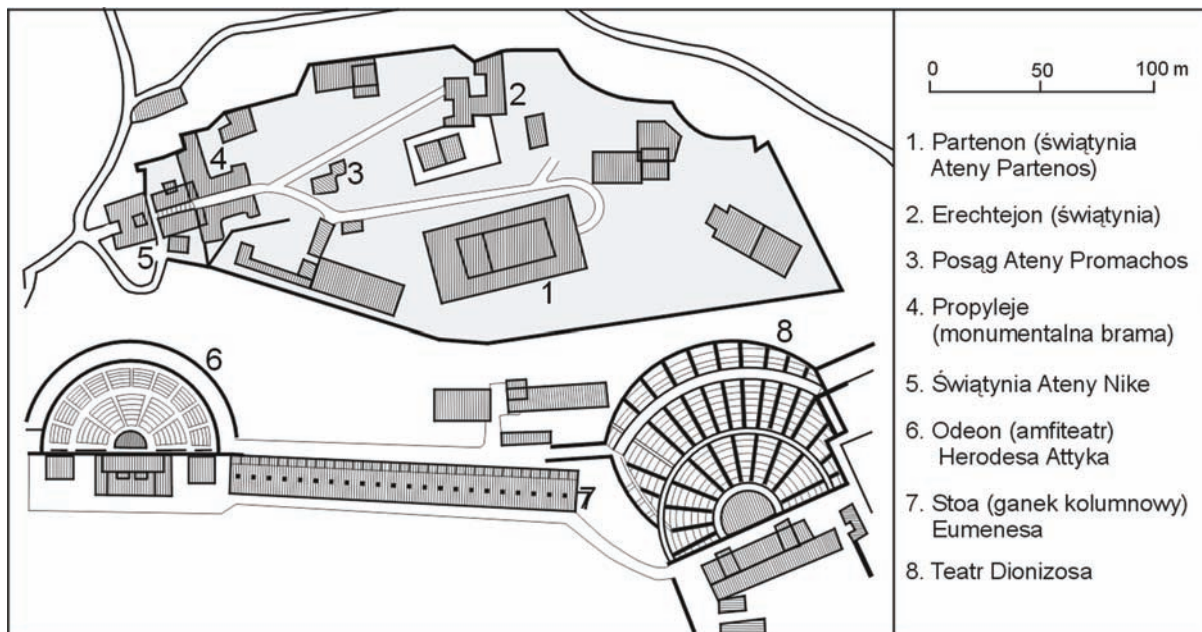
Na podstawie fragmentów tekstów źródłowych podaj nazwy miast-państw, których one dotyczą.

1. Z wielu innowacji Likurga pierwszą i najważniejszą było ustanowienie gerontów, o której to instytucji Platon powiada, że skombinowana z pogrążoną w nieładzie władzą królewską i uzyskawszy równy z nią głos w najważniejszych sprawach, przyniosła zbawienie i umiarkowanie.	
2. Za jego [Peryklesa] czasów ustrój stał się jeszcze bardziej demokratyczny. [Członkom areopagu] odebrał niektóre uprawnienia, a przede wszystkim skierował uwagę obywateli na flotę jako siłę państwa, w następstwie czego masy nabrały pewności siebie i całe rządy w państwie coraz bardziej w ich ręce przechodziły [...].	

[w:] *Źródła i materiały do nauczania historii*, red. S. Sierpowski, Warszawa 1998, s. 26; S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 124–125.

Zadanie 3. (4 pkt)

Na podstawie planu starożytnego miasta i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: *Atlas historyczny do gimnazjum*, Warszawa-Wrocław 1999, s. 2.

A. Podaj nazwę wzgórza przedstawionego na planie.

.....

B. Określ funkcje, jakie w starożytności pełniła ta część miasta.

- .....
- .....

C. Wyjaśnij, dlaczego obiekty widoczne na planie poświęcone były głównie Atenie.

.....
.....

Zadanie 4. (1 pkt)

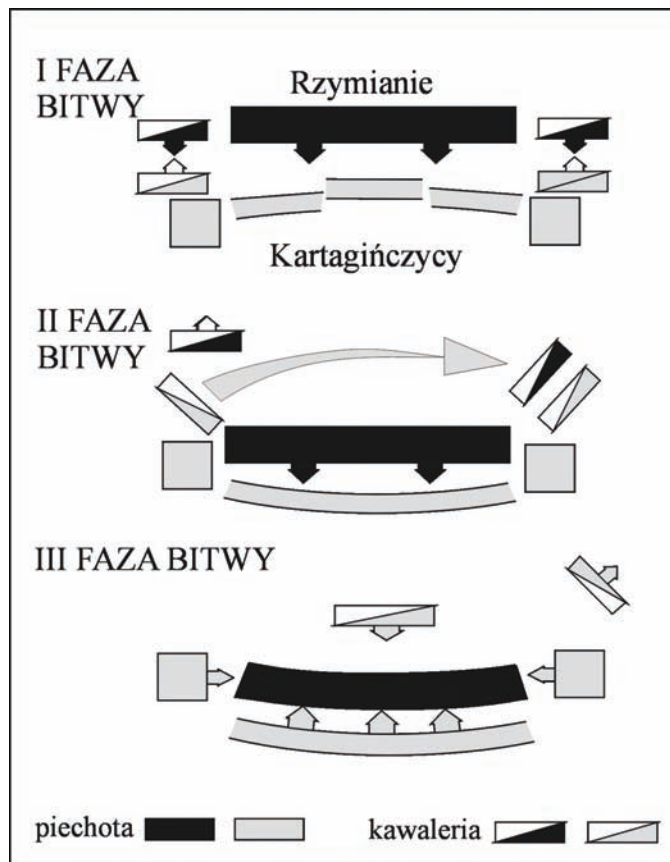
Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Filip II Macedoński zdobył hegemonię w Grecji w wyniku zwycięstwa pod

1. Maratonem.
2. Platejami.
3. Cheroneą.
4. Issos.

Zadanie 5. (3 pkt)

Na podstawie planu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Plan kolejnych faz bitwy pod Kannami

www.au.af.mil/au/awc/awcgate/gabrmetz

A. Podaj, stosowaną w historiografii, nazwę wojny, w czasie której została stoczona bitwa przedstawiona na planie.

.....

B. Kto dowodził w tej bitwie wojskiem Kartagińczyków? Podaj imię.

.....

C. Podaj, jaki był rezultat tej bitwy.

.....

Zadanie 6. (3 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenie.

W III w. [p.n.e.] ustaliła się zwyczajowo kolejność sprawowania urzędów – od niższych poczynając, na najwyższych kończąc. Naruszenie tych norm zwyczajowych [...] spowodowało dążenie do ujęcia reguł sprawowania urzędów w normy prawne. W roku

180 [p.n.e.] uchwalono [...] ustawę Williusza [...], która ustalała ścisły *cursus honorum**. Pierwszy urząd – kwesturę mógł sprawować obywatel mający minimum 27 lat i odbytą służbę wojskową. Następnym stopniem w karierze miało być stanowisko edyla lub trybuna ludowego (30 lat), nie było ono jednak w pełni obowiązkowe. Trzeci stopień w *cursus honorum* – to pretura, sprawowana w wieku minimum 40 lat, po trzech latach mógł się być pretor ubiegać o stanowisko konsula, mając co najmniej 43 lata; ponowić konsulat można było dopiero po 10 latach. [...] Najważniejszymi urzędnikami byli w Rzymie konsulowie, których wybierano corocznie w liczbie dwóch. [...]

Cenzorowie [...] byli urzędnikami o charakterze specjalnym. Wybierani w liczbie dwóch na pięć lat, władzę swą sprawowali przez 18 miesięcy. [...] Na cenzorów powoływano zwykle starszych wiekiem senatorów ze znakomitych rodzin, z reguły byłych konsulów.

[w:] M. Jaczynowska, *Historia starożytnego Rzymu*, Warszawa 1974, s. 83–84.

* *Cursus honorum* – następstwo w obejmowaniu urzędów, przebieg kariery politycznej w republikańskim Rzymie.

Sformułuj trzy ogólne zasady obejmowania i piastowania urzędów w republice rzymskiej.

- .....
- .....
- .....

Zadanie 7. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń z epoki średniowiecza wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A oraz chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

Bitwa pod Legnicą	
Bitwa pod Płowcami	
Bitwa pod Cedynią	
Bitwa pod Grunwaldem	
Bitwa pod Chojnicami	
Bitwa pod Warną	

Zadanie 8. (3 pkt)

Na podstawie miniatur z ewangeliarza cesarza Ottona III wykonaj polecenie.

[w:] *Poczet królów i książąt polskich*, red. A. Garlicki, Warszawa 1984, s. 30.

Wyjaśnij ottońską koncepcję Europy, uwzględniając elementy miniatur.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Król Bolesław II był wtedy rycerzem odważnym i dzielnym, łaskawym gospodarzem dla gości i najhojniejszym [...]. On również, podobnie jak pierwszy Bolesław Wielki, jako zdobywca wkroczył do stolicy królestwa Rusinów [...] i uderzeniem swego miecza pozostawił pamiętny znak na Złotej Bramie.

[w:] Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1985, s. 46.

A. Podaj nazwę grodu wspomnianego w tekście.

.....

B. Podaj przydomek króla Bolesława II.

.....

Zadanie 10. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego – fragmentu mowy papieża na synodzie w Clermont – wykonaj polecenie. Podkreśl prawidłowe zakończenia trzech zdań.

Wszak jest koniecznością, abyście niezwłocznie podążyli z pomocą waszym braciom zamieszkującym na Wschodzie i potrzebującym waszej, niejednokrotnie obiecywanej im pomocy. Na nich zwalili się, bowiem, jak o tym większości z was już doniesiono, Turcy i Arabowie, którzy dotarli aż do Morza Śródziemnego [...]. Zajmując coraz dalsze ziemie tychże chrześcijan, oni uzyskali nad nimi przewagę niejednokrotnie rozbijając ich w walce, wielu zabili lub wzięli do niewoli, kościoły porozbijali a imperium spustoszyli. I jeśli wy spokojnie pobłażać będziecie jeszcze przez pewien czas wszystkim tym gwałtom, oni zwyciężą jeszcze więcej ludzi oddanych Bogu.

Dlatego zwracam się z pokorną prośbą, nie ja, lecz Pan, abyście [...] nakłaniali wszystkich [...], aby oni w porę pomogli wschodnim chrześcijanom i wypędzili z granic chrześcijańskiego świata ludzi tego niecnego rodzaju. [...]

Niech, zatem idący [do Ziemi Świętej] nie zwlekają, ale, powierzwszy swoje dobra [w godne ręce] i zebrawszy środki na koszty podróży, z końcem zimy, w najbliższą wiosnę, niech z Bogiem żywo wyruszą w drogę.

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 6, opr. J. Żuławiński, Warszawa 1959, s. 28–29.

A. Zacytowany tekst to fragment wystąpienia papieża

1. Grzegorza I Wielkiego.
2. Grzegorza VII.
3. Urbana II.
4. Innocentego III.

B. Synod w Clermont, podczas którego papież wygłosił zacytowane przemówienie, odbył się w wieku

1. X.
2. XI.
3. XIV.
4. XV.

C. Bezpośrednim następstwem wystąpienia papieża była

1. rekonkwista.
2. schizma wschodnia.
3. wyprawa krzyżowa.
4. reformacja.

Zadanie 11. (3 pkt)

Na podstawie ilustracji i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

[w:] J. Dowiat, *Historia dla klasy I technikum*, Warszawa 1979, s. 133.

A. Podaj nazwę stylu architektonicznego przedstawionego obiektu.

.....

**B. Jaką funkcję – oprócz sakralnej – pełniły kościoły budowane w tym stylu?
Odpowiedź uzasadnij.**

.....
.....
.....

Zadanie 12. (3 pkt)

Do wydarzeń dopisz odpowiednie postacie. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

Grzegorz VII, Jan Hus, Marcin Luter, Kalikst II

1. Ogłoszenie <i>Dictatus papae</i>	
2. Zawarcie konkordatu w Wormacji	
3. Sobór w Konstancji	

Zadanie 13. (4 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Sądzi się, że wszechmogący Pan pomsty udreńczył Polaków rozlicznymi karami w postaci bezładnych rządów oraz królów sprzyjających o wiele bardziej Litwinom niż Polakom, z powodu występku ku wzdargzie religii chrześcijańskiej dokonanego ówczasie przez dostojników polskich, którzy haniebnie wykluczywszy katolickiego księcia austriackiego Wilhelma od prawowitej małżonki, nie wzdragając się przed występkiem cudzołóstwa, nakłonili opierającą się niewiastę do połączenia się z barbarzyńcą [...].

[w:] J. Krasuski, *Polska i Niemcy. Dzieje wzajemnych stosunków politycznych (do 1932 roku)*, Warszawa 1989, s. 127–128.

A. Podaj imię kobiety, o której pisze autor tekstu.

.....

B. Zidentyfikuj władcę, którego autor tekstu nazywa *barbarzyńcą*.

.....

C. Wyjaśnij, dlaczego autor tekstu używa określenia *barbarzyńca*.

.....

.....

D. Podaj nazwę związku dwóch państw, który powstał w wyniku decyzji polskich dostojników.

.....

Zadanie 14. (3 pkt)

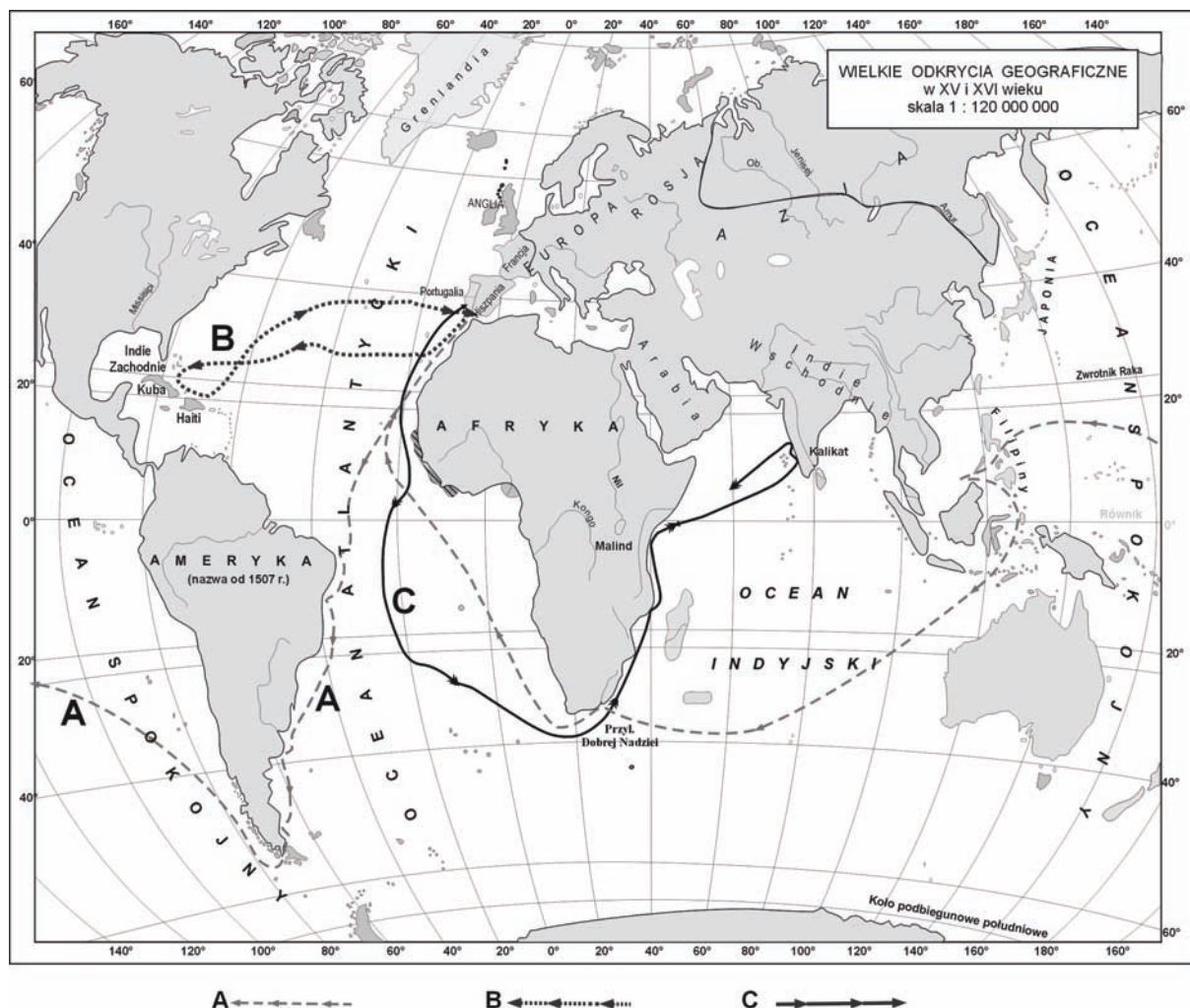
Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli imiona wszystkich wymienionych władców, którzy panowali we wskazanych stuleciach.

August III, Jan Kazimierz, Stanisław August Poniatowski, Władysław IV,
Zygmunt I Stary, Zygmunt II August

XVI w.	
XVII w.	
XVIII w.	

Zadanie 15. (4 pkt)

Na podstawie mapy wykonaj polecenia.

Na podstawie: *Atlas historyczny. Od starożytności do współczesności*, Warszawa–Wrocław 1999, s. 15.

A. Trasom podróży, które oznaczono literami A–C, przyporządkuj właściwe nazwiska żeglarzy. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

Jacques Cartier, Krzysztof Kolumb, Amerigo Vespucci,
Ferdynand Magellan, Vasco da Gama

Trasa A .....

Trasa B .....

Trasa C .....

B. Podaj bezpośredni skutek podróży, którą na mapie oznaczono literą C.

.....
.....

Zadanie 16. (2 pkt)

Na podstawie danych statystycznych rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe. Obok tych zdań napisz słowo *prawda*.

Tabela. Atlantycki handel niewolnikami w latach 1451–1700. Zestawienie szacunkowe dostaw niewolników z Afryki do regionów importujących (dane w tysiącach)

Region importujący \ Lata	1451–1475	1476–1500	1501–1525	1526–1550	1551–1575	1576–1600	1601–1625	1626–1650	1651–1675	1676–1700
	Europa	12,5	12,5	12,5	7,5	2,5	1,3	0,3	0,3	0,3
Wyspy atlantyckie	2,5	5,0	5,0	5,0	5,0	2,5	-	-	-	-
Wyspa Św. Tomasza	-	1,0	25,0	18,8	18,8	12,5	12,5	6,3	2,7	2,4
Ameryka hiszpańska	-	-	-	12,5	25,0	37,5	75,0	52,5	62,5	102,5
Brazylia	-	-	-	-	10,0	40,0	100,0	100,0	185,0	175,0
Karaiby angielskie	-	-	-	-	-	-	-	20,7	69,2	173,8
Karaiby francuskie	-	-	-	-	-	-	-	2,5	28,8	124,5
Karaiby holenderskie	-	-	-	-	-	-	-	-	20,0	20,0
Karaiby duńskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,0
Razem	15,0	18,5	42,5	43,8	61,3	93,8	187,8	182,3	368,5	602,5

[w:] *Europa i świat w początkach epoki nowożytnej. Społeczeństwo – kultura – ekspansja*, cz. I, red. A. Mączak, Warszawa 1991, s. 321.

1. Stary Świat odgrywał ważną rolę jako nabywca niewolników aż do końca XVII wieku.	
2. Dostawy niewolników do Europy we wskazanych okresach XV wieku kształtowały się na takim samym poziomie.	
3. W XVII wieku wyspy położone w basenie Morza Karaibskiego nie odgrywały istotnej roli w handlu niewolnikami.	
4. Spośród odbiorców niewolników wymienionych w zestawieniu, w XVII wieku największą liczbę niewolników przyjęła Brazylia.	

Zadanie 17. (3 pkt)

Do fragmentów dokumentów dopisz odpowiednie nazwy. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

Artykuły henrykowskie, Akt konfederacji warszawskiej,
Konstytucja *Nihil novi*, Konstytucja 3 maja

Fragmenty dokumentów	Nazwy dokumentów
1. Ponieważ prawa ogólne i ustawy dotyczą nie pojedynczego człowieka, ale ogółu narodu, przeto na tym walnym sejmie radomskim [...] postanowiliśmy, iż odtąd na potomne czasy nic nowego [...] stanowionym być nie ma przez nas i naszych następców, bez wspólnego zezwolenia senatorów i posłów ziemskich [...].	
2. My, Rady Stanu, szlachta i rycerstwo Królestwa Polskiego, narodów tak polskiego, jako i litewskiego [...], to sobie [...] zastrzegamy, aby przyszły nasz książę i pan świeżo przez nas obrany był obowiązany dać nam przywilej, czyli pismo [...] zawierające w sobie pewne nasze prawa i prerogatywy [...]: 1. [...] aby zawdy wiecznymi czasy po zejściu naszym i potomków naszych wolne obieranie zostało wszem stanom koronnym [...]. 9. Sejm walny koronny we dwie lecie najdalej ma być składan [...].	
3. Uznając, iż los nas wszystkich od ugruntowania i wydoskonalenia konstytucji narodowej jedynie zawisł, długim doświadczeniem poznawszy zadawnione rządu naszego wady, [...] wolni od hańbiących obcej przemocy nakazów, [...] dla dobra powszechnego, dla ugruntowania wolności, dla ocalenia ojczyzny naszej i jej granic [...] niniejszą Konstytucję uchwalamy [...].	

[w:] *Wiek XVI–XVII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1997, s. 95, 108, 431.

Zadanie 18. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Zygmunt etc. [Zygmunt I Stary] ogłaszamy niniejszym wszystkim, iż bacząc na korzyść poddanych naszych, za radą i zgodą wszystkich senatorów naszych obojga stanów i posłów ziem koronnych postanawiamy i uchwalamy na wieczne czasy, iż wszyscy osadnicy, czyli kmiecie wszystkich wsi, tak naszych jak poddanych naszych jakiegokolwiek stanu, którzy przedtem nie pracowali jednego dnia w tygodniu, dla nas i swoich panów z każdego łanu jeden dzień tygodniowo mają i są obowiązani pracować, z wyjątkiem tych wieśniaków, którzy czynszem w pieniądzach [...], albo jakakolwiek opłatą [...] roboczną panom swoim już przedtem spłacili. To jednak pozostawia się do rozstrzygnięcia ich panom i to także szczególnie zastrzegając, że ta ustawa nie dotyczy tych kmieci, którzy więcej dni w tygodniu dla nas i swoich panów zwykli pracować, albowiem to prawo odnosi się tylko do tych, którzy mniej niż jeden dzień w tygodniu dla nas i swoich panów zwykli pracować.

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 18*, oprac. J. Bartyś i J. Goldberg, Warszawa 1960, s. 7–8.

A. Wymień powinności chłopów wspomniane w tekście.

.....

B. Wyjaśnij związek regulacji prawnej, o której mowa w tekście, z funkcjonowaniem folwarku szlacheckiego.

.....

.....

.....

Zadanie 19. (2 pkt)

Na podstawie ilustracji podaj dwie cechy architektury barokowej.

[w:] U. Ormicka, *Kraków w 3 dni*, Warszawa 2003, s. 135.

• .....

.....

• .....

.....

Zadanie 20. (5 pkt)**Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.**

Rok ten 1685 był rokiem odwołania edyktu nantejskiego. Zgubnym był zamiar, zgubniejsze jeszcze wykonanie [...].

Wraz z odwołaniem edyktu nantejskiego posypały się deklaracje, jedna po drugiej, i jedna okrutniejsza od drugiej. Prowincje napełniły się dragonami, którzy rozgościwszy się po domostwach hugenotów bez różnicy stanu, do ruiny przydawali tortury cielesne, od których wielu pomarło w rękach tych katów. Ucieczkę karano jako zatwardziałość herezji, galery napełniły się najuczciwszymi ludźmi, więzienia ich żonami i córkami. Wielu wykupiło się od tej tyranii rzekomym odprzysiężeniem, dragoni, którzy rujnowali ich i torturowali wczoraj, jutro prowadzą ich na mszę, gdzie z miejsca odprzysięgali się, spowiadali, i przyjmowali komunię. [...] Odwołanie edyktu nantejskiego [...] wyludniło nasze królestwo i przeniosło nasze rękodzieła i cały niemal handel w kraje naszych sąsiadów i jeszcze dalej, sprowadziło rozkwit ich państw kosztem naszego, napełniło je nowymi miastami i ludnością, i dało całej Europie przerażający obraz tych dziwnych ludzi proskrybowanych (wyjętych spod ochrony prawa), uciekających, nagich, bez żadnej winy błędzących i szukających schronienia z dala od ojczyzny.

[w:] *Historia powszechna. Czasy nowożytne 1640–1870. Wybór tekstów źródłowych. Cz. I*, red. B. Krauze, Warszawa 1951, s. 61–62.

A. Wyjaśnij, kim byli hugenoci.

.....

.....

.....

B. Autor tekstu wymienia skutki odwołania edyktu nantejskiego. Podaj trzy spośród nich.

- .....
- .....
- .....

Zadanie 21. (5 pkt)**Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.**

[...] Jego Cesarsko-Królewska Mość [...] oświadczyć raczył, iż chce aby nadużycia wolności druku podlegały dawnemu prawodawstwu polskiemu [...] póki nowe prawo nie przepisze środki jej ukrócenia; chcąc zapobiec wszelkim aż do tego czasu wydarzyć się mogącym nadużyciom, postanowiliśmy i stanowimy:

Artykuł 1. Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poruczamy przedsięwzięcie [...] środków [...] do ukrócenia nadużyć wolności druku, stosując się do dawnego prawodawstwa polskiego i urzędzeń za rządu Księstwa Warszawskiego wydanych. [...]

Działo się to w Warszawie na posiedzeniu Rady Administracyjnej dnia 22 maja 1819 roku.

[w:] H. Florkowska, M. Frančić, *Wybór tekstów źródłowych do historii Polski 1795–1918*, Kraków 1978, s. 55.

A. Zidentyfikuj władcę, który określony został tytułem *Jego Cesarsko-Królewska Mość*.

.....

B. Wyjaśnij, dlaczego wspomniany władca był tytułowany *Jego Cesarsko-Królewska Mość*.

.....

.....

.....

C. Podaj nazwę państwa, w którym obowiązywał powyższy akt prawny.

.....

D. Podaj dwa argumenty, których użyto dla uzasadnienia wprowadzanych zmian prawnych.

• .....

• .....

Zadanie 22. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń z XIX wieku wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A oraz chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

Początek obrad kongresu wiedeńskiego	
Proklamowanie niepodległości Grecji	
Stłumienie buntu dekabrystów w Rosji	
Klęska Napoleona w bitwie pod Lipskiem	
Rewolucja lipcowa we Francji	
Wybuch wojny krymskiej	

Zadanie 23. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Ordonans* Karoliny Południowej z 1860 r.

* Ordonans – uchwała, rozporządzenie władz.

My ludzie stanu Karolina Południowa zebrani na konwencji deklarujemy i zarządzamy, że przyjęty przez nas akt z 23 maja roku Pańskiego 1788, ażeby konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki była ratyfikowana, a także akty i części aktów zgromadzenia ogólnego tego stanu ratyfikujące poprawki do rzeczonyj konstytucji, są teraz odwołane, a Unię obecnie istniejącą między Karoliną Południową i innymi stanami pod nazwą Stany Zjednoczone Ameryki uważamy za zerwaną.

[w:] *Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1998 s. 258.

A. Podaj nazwę konfliktu, który wybuchł po ogłoszeniu *Ordonansu* z 1860 r.

.....

B. Podaj nazwy dwóch stron tego konfliktu.

• ..... • .....

Zadanie 24. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Kwestia rewolucyjna w Niemczech [...] pierwiej zupełnie rozwinąć się musi na drodze politycznej, nim się stanie społeczną, radykalną [...]. Święte Państwo dopuściło dwom częściom swego ciała, Austrii i Prusom, ukształcić się odrębnie we dwa polipowe ogromy [...]. Rewolucja ani kroku nie postąpi, jeżeli nie zmieni tego fałszywego stosunku, nie naprawi tej krzyczącej dysharmonii. [...] Niemcy muszą zostać jednym narodem, żeby być jedną rewolucyjną potęgą. Cóż tedy innego mogłoby być celem usiłowań patriotów tamtejszych, jeżeli nie zniszczenie tych dwóch monarchii, które udzielają wsparcia tyłu [...] partykularnym interesom w Niemczech, tym królom [...] i książątkom panującym? [...] Rewolucja społeczna jest niepodobna w Niemczech bez uchylenia tego wszystkiego; a tego wszystkiego wniwecz obrócić niepodobna bez zniszczenia Prus i Austrii [...].

[w:] J. Krasuski, *Polska i Niemcy. Dzieje wzajemnych stosunków politycznych (do 1932 roku)*, Warszawa 1989, s. 243.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Tekst powstał w XIX wieku

1. przed proklamowaniem II Rzeszy Niemieckiej.
2. podczas realizacji polityki Kulturkampf.
3. w okresie kształtowania się Trójprzymierza.
4. po dymisji kanclerza Bismarcka.

**B. Jakie – według autora tekstu – powinny być główne cele rewolucjonistów niemieckich?
Wymień dwa.**

- .....
- .....

Zadanie 25. (1 pkt)

Na podstawie rysunku Artura Grottgera z cyklu *Polonia* wykonaj polecenie.

[w:] K. Groniowski, J. Skowronek, *Historia Polski 1795–1914*, Warszawa 1977, s. 183.

Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Rysunek Artura Grottgera odnosi się do wydarzenia, które bezpośrednio poprzedziło

1. powstanie listopadowe.
2. powstanie krakowskie.
3. powstanie styczniowe.
4. rewolucję 1905 roku.

Zadanie 26. (4 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Ukaz uwłaszczeniowy w Królestwie Polskim, Petersburg, 2 marca 1864 r. (fragmenty)

Artykuł 1. Grunta zostające w posiadaniu włościan [...] przechodzą na zupełną własność włościan w posiadaniu tych gruntów będących [...].

Artykuł 2. [...] włościanie uwolnieni raz na zawsze zostają od wszelkich bez wyłączenia powinności, jakimi na korzyść dziedziców obłożeni byli [...]. Na przyszłość włościanie obowiązani są wносить do Skarbu za nabytą przez nich na własność ziemię podatek gruntowy tym ukazem ustanowiony [...].

Artykuł 3. Dziedzice dóbr [...] otrzymują od Rządu wynagrodzenie za zniesione powinności włościańskie [...].

Artykuł 9. Razem z gruntem przez każdego włościanina nabytym przechodzą na własność jego zupełną wszelkie znajdujące się na tym gruncie mieszkalne i gospodarskie budowle, a zarazem inwentarz gruntowy, jako to: bydło, robocze narzędzia, zasiewy [...].

Artykuł 11. Włościanie [...] zachowują prawo do tych służebności i użytków, z których dotychczasowo korzystają na zasadzie tabel prestacyjnych*, kontraktów, umów słownych lub zwyczajów, jako to: prawo otrzymywania drzewa na budowę i na opał, zbierania gałęzi, suszu, ściółki, prawo pasania w lasach dziedziców oraz na gruntach dworskich lub folwarcznych [...].

[w:] *Polska w latach 1864–1918. Wybór tekstów źródłowych do nauczania historii*, red. A. Galos, Warszawa 1987, s. 15–16.

* Tabele prestacyjne – urzędowe wykazy powinności chłopskich, często spisywane w postaci tabel, sporządzone m.in. w 1846 r.

A. Podaj dwie najważniejsze zasady uwłaszczenia chłopów w Królestwie Polskim.

- .....
- .....

B. Podaj nazwę uprawnień, o których mowa w artykule 11.

.....

C. Na próby rozwiązania problemu chłopskiego w Królestwie Polskim miały wpływ różne czynniki. Podaj nazwę wydarzenia, które spowodowało sporządzenie urzędowego wykazu powinności chłopskich w 1846 r.

.....

Zadanie 27. (3 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych wykonaj polecenia.

Tekst 1.

Fragment postanowień dotyczących nauczania języka w szkołach ludowych z 1873 r.

- I. Językiem nauczania wszystkich przedmiotów, z wyjątkiem religii i śpiewu kościelnego, jest język niemiecki. Językiem polskim można się posługiwać pomocniczo tylko o tyle, o ile jest to niezbędne dla zrozumienia przedmiotu nauczania.
- II. Nauka religii i śpiewu kościelnego dla dzieci mówiących po polsku ma być udzielana w języku ojczystym. Jeśli jednak znają one język niemiecki na tyle, że mogą zrozumieć udzielane w nim wyjaśnienia, należy, na podstawie zezwolenia rejencji*, wprowadzić również nauczanie tych przedmiotów w języku niemieckim, na średnim i wyższym stopniu nauczania.

* Rejencja – jednostka administracyjna średniego szczebla.

Tekst 2.

Fragment postanowień dotyczących likwidacji nauki języka polskiego w szkołach ludowych z 1887 r.

Na podstawie udzielonego mi najwyższego pełnomocnictwa zarządzam niniejszym zniesienie języka polskiego we wszystkich bez różnicy szkołach ludowych prowincji poznańskiej oraz przeznaczenie uzyskanych przez to wolnych godzin na naukę i ćwiczenie języka niemieckiego.

Przywiązuję dużą wagę do tego, aby niniejsze zarządzenie natychmiast zostało wcielone w życie [...], plany lekcyjne we wszystkich szkołach ludowych [...] zostaną odpowiednio zmienione [...].

[w:] *Polska w latach 1864–1918. Wybór tekstów źródłowych do nauczania historii*, red. A. Galos, Warszawa 1987, s. 32–33.

A. Zidentyfikuj zabór, do którego odnoszą się obydwie dokumenty.

.....

B. Podaj nazwę procesu historycznego, który opisany został w obydwu tekstach.

.....

C. Na podstawie obydwu tekstów wyjaśnij, jak zmieniła się polityka zaborcy.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 28. (3 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: A. Radziwiłł, W. Roszkowski, *Historia 1871–1939*, Warszawa 2000, s. 191.

- A.** W dwudziestoleciu międzywojennym politycy niemieccy w swoich przemówieniach określali terminem *korytarz polski* lub *korytarz* jeden z obszarów zaznaczonych na mapie. Wskaż ten obszar, podając odpowiednią literę.
- .....

B. Po zapoznaniu się z mapą rozstrzygnij, które zdania są fałszywe. Obok tych zdań napisz słowo *fałsz*.

1. Tereny oznaczone na mapie literą B zostały włączone do Polski w wyniku powstania zbrojnego, które wybuchło w grudniu 1918 r., oraz postanowień traktatu wersalskiego.	
2. Tereny oznaczone na mapie literą C zostały przyznane Polsce w wyniku plebiscytu, który odbył się w marcu 1921 r., i powstania zbrojnego.	
3. Tereny oznaczone na mapie literą F zostały przyłączone do Polski na mocy traktatu pokojowego w Rydze.	
4. Tereny oznaczone na mapie literą G zostały przyznane Polsce w czerwcu 1919 r. na mocy traktatu wersalskiego.	

Zadanie 29. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

[...] Postawiłem też sobie, niezależnie od nikogo, już w r. 1918 wyraźny cel dla wojny z Sowiecami. Zdecydowałem, nateńczyć siły, aby możliwie daleko od miejsc, gdzie się nowe życie wykluwało i wykuwało, obalić wszelkie próby i zakusy narzucenia raz jeszcze życia obcego, życia, nieurządzonego przez nas samych. W r. 1919 zadania tego dokonałem. Odrzuciłem próby sowieckie tak daleko, że pracy odbudowy własnego życia [...] Sowiety nie były w stanie mącić i jej przeszkadzać. [...] Gdy po zwycięstwach jego [Michaiła Tuchaczewskiego] odniesionych nad nami, praca budownictwa u nas, pod wpływem tych zwycięstw, zamarła, gdy rękę swą wyciągnął już po centrum naszego życia, stolicę Warszawę, gdy więc bagnety zrobiły już swoje, rewolucja sowiecka jednak pozostała tylko na bagnietach, nie mając wtedy wartości wewnętrznej w Polsce. [...]

[w:] J. Eisler, M. Sobańska-Bondaruk, *Historia 1789–1990. Wybór tekstów źródłowych dla szkół średnich*, Warszawa 1995, s. 136–137.

A. Podaj imię i nazwisko autora tekstu.

.....

B. Podaj nazwę wydarzenia, do którego odnosi się fragment: [...] *gdy rękę swą wyciągnął już po centrum naszego życia, stolicę Warszawę [...]*.

.....

C. Wyjaśnij znaczenie tego wydarzenia dla losów Polski.

.....

.....

.....

Zadanie 30. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń z XX wieku wybierz dwa, które miały miejsce w dwudziestoleciu międzywojennym. Obok tych wydarzeń wstaw znak „X”.

Rozwiązanie Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej	
Opracowanie i przedstawienie tzw. planu Marshalla	
Wprowadzenie polityki Nowego Ładu (New Deal) przez Roosevelta	
Utworzenie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali	
Utworzenie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej	
Reforma skarbowo-walutowa Władysława Grabskiego	

Zadanie 31. (3 pkt)

Do fragmentów konstytucji przyporządkuj właściwe opisy. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

Konstytucja marcowa z 1921 roku,   Konstytucja kwietniowa z 1935 roku,
Konstytucja PRL z 1952 roku,   Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku

1. Art. 1. (1) Państwo Polskie jest wspólnym dobrem wszystkich obywateli. (2) Wskrzeszone walką i ofiarą najlepszych swoich synów ma być przekazywane w spadku dziejowym z pokolenia w pokolenie. (3) Każde pokolenie obowiązane jest wysiłkiem własnym wzmóc siłę i powagę Państwa. (4) Za spełnienie tego obowiązku odpowiada przed potomnością swoim honorem i swoim imieniem.	
2. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej uchwała uroczyste niniejszą Konstytucję [...], którą Naród Polski i wszystkie organy władzy polskiego ludu pracującego kierować się winny w celu: umacniania państwa ludowego jako podstawowej siły, zapewniającej najpełniejszy rozkwit Narodu Polskiego, jego niepodległość i suwerenność, przyśpieszania rozwoju [...] Ojczyzny oraz wzrostu jej sił, pogłębiania uczuć patriotycznych, jedności i zwartości Narodu Polskiego w walce o dalsze polepszenie stosunków społecznych [...].	
3. My, Naród Polski, dziękując Opatrzności za wyzwolenie nas z półtorawiekowej niewoli, wspominając z wdzięcznością męstwo i wytrwałość ofiarnej walki pokoleń, które najlepsze wysiłki swoje sprawie niepodległości bez przerwy poświęcały, nawiązując do świetnej tradycji wiekopomnej Konstytucji 3-go Maja, – dobro całej, zjednoczonej i niepodległej Matki-Ojczyzny mając na oku [...] – tę oto Ustawę Konstytucyjną na Sejmie Ustawodawczym Rzeczypospolitej Polskiej uchwalamy i stanowimy.	

Zadanie 32. (3 pkt)

Na podstawie fragmentu przemówienia Wiaczesława Mołotowa na posiedzeniu Rady Najwyższej ZSRR i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Koła rządzące Polską dużo chępiły się „trwałością” swego państwa i „potęgą” swej armii. Jednakże wystarczyło krótkiego uderzenia zadanego Polsce najpierw przez armię niemiecką, a następnie – przez Armię Czerwoną, aby nic nie pozostało z tego szpetnego tworu Traktatu Wersalskiego, który żył kosztem ucisku niepolskich narodowości. „Tradycyjna polityka” bezpryncypialnego lawirowania i gry między Niemcami i ZSRR okazała się bezpodstawną i całkowicie zbankrutowała.

[w:] A. Czubiński, *Historia powszechna XX wieku*, Poznań 2003, s. 297.

A. Podkreśl datę wystąpienia Mołotowa.

1. 23 sierpnia 1939 r.
2. 3 września 1939 r.
3. 15 września 1939 r.
4. 1 listopada 1939 r.

B. Wyjaśnij, na czym polegała polityka zagraniczna Polski, którą Mołotow nazwał polityką gry między Niemcami i ZSRR.

.....

.....

.....

.....

C. Wyjaśnij, dlaczego – zdaniem Mołotowa – polityka zagraniczna Polski całkowicie zbankrutowała.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 33. (1 pkt)

Na podstawie mapy wykonaj polecenie.

Mapa. Zasięg ekspansji państw osi Na podstawie: *Atlas historyczny dla szkół średnich*, Warszawa 2001, s. 80–81.**Podkreśl poprawne zakończenie zdania i uzasadnij odpowiedź, podając jeden argument.**Na mapie zaznaczono linią zasięg ekspansji państw osi w ostatnich miesiącach roku

1. 1939.
2. 1940.
3. 1942.
4. 1944.

Uzasadnienie .....

.....

.....

Zadanie 34. (1 pkt)

Na podstawie fragmentu rozmowy przeprowadzonej na Kremlu w dniu 3 grudnia 1941 roku i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Władysław Sikorski: [...] Mam ze sobą listę ok. 4.000 oficerów, których wywieziono siłą i którzy znajdują się jeszcze obecnie w więzieniach i obozach pracy, i nawet ten spis nie jest pełny [...]. Poleciałem sprawdzić czy nie ma ich w Kraju, z którym mam stałą łączność. Okazało się, że nie ma tam żadnego z nich, podobnie jak w obozach naszych jeńców w Niemczech. Ci ludzie znajdują się tutaj. [...]

Józef Stalin: To niemożliwe. Oni uciekli.

Władysław Anders: Dokąd mogli uciec?

Józef Stalin: No, do Mandżurii.

Władysław Anders: To niemożliwe [...].

[w:] W. Anders, *Bez ostatniego rozdziału. Wspomnienia z lat 1939–1946*, Londyn 1983, s. 89.

Wyjaśnij, jaki był los polskich oficerów, o których rozmawiano w czasie spotkania.

Zadanie 35. (3 pkt)

Na podstawie fragmentów biografii rozpoznaj polityków drugiej połowy XX wieku. We właściwe miejsca tabeli wpisz ich nazwiska. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

1.1 Konrad Adenauer

1.2. Willy Brandt

1.3. Helmut Kohl

2.1. Bill Clinton

2.2. John F. Kennedy

2.3. Ronald Reagan

3.1 Nikita Chruszczow

3.2. Michaił Gorbaczow

3.3. Borys Jelcyn

1. Był pierwszym kanclerzem Republiki Federalnej Niemiec i głównym architektem demokratycznej odbudowy Niemiec po II wojnie światowej. Zwolennik pojednania niemiecko-francuskiego oraz współtwórca Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.	
2. Był senatorem z ramienia Partii Demokratycznej, a następnie prezydentem Stanów Zjednoczonych. W okresie zaostrzenia kryzysu kubańskiego rozważał atak nuklearny na Kubę; skłonił władze ZSRR do usunięcia z tej wyspy rakiet średniego zasięgu. Zginął w wyniku zamachu w Dallas.	
3. Był ostatnim przywódcą Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego i jedynym prezydentem ZSRR. Rozpoczął politykę „pieriestojki” i „głasnosti” (przebudowy i jawności). Ustąpił ze stanowiska po rozpadzie ZSRR.	

Zadanie 36. (2 pkt)

Wpisz pod fotografiami obiektów nazwy stylów/kierunków w architekturze. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

klasycyzm, modernizm, neogotyck, secesja, socrealizm

1. ....

2. ....

Zadanie 37. (1 pkt)

Na podstawie rysunku Andrzeja Mleczki wykonaj polecenie.

[w:] *Z dziejów cnoty. „Szpilki” 1935–1985*, Warszawa 1985, s. 103.

Nazwij problem ekonomiczny tzw. „realnego socjalizmu”, który został zilustrowany przez autora.

.....

BRUDNOPIS